Βλέποντας μπάσκετ στη ζούγκλα Λακαντόνα… έδρα των Ζαπατίστας

Του Δημήτρη (από το Τεύχος 14, του HUMBA!)

Θα ήταν κάτι παραπάνω από υπερφίαλο να περιμένει κανείς να παρακολουθήσει υψηλής ποιότητας μπάσκετ από ιθαγεενέις στην καρδιά της ζούγκλας της Λακαντόνα. Δεν είναι μόνο η έλλειψη παράδοσης, το απροσδόκητο των υλικών πόρων (εκτός από μπανανιές φυτρώνουν και μπασκέτες στη ζούγκλα;), το μικρό δέμας των ιθαγενών, είναι και το mindset, τι ακριβώς περιμένει κανείς να συναντήσει και να εκτιμήσει ταξιδεύοντας στη μικρή αυτή γωνιά του πλανήτη στα υψίπεδα του νοτιοανατολικού Μεξικού, εκεί που κατοικούν και ζουν ελέυθερα οι πιο μικροί και ταπεινοί όπως αυτοαποκαλούνται, οι Ζαπατίστας. Εν τούτοις, το παιχνίδι (μεταξύ κοριτσιών και αυτό έχει την ιδιάιτερη σημασία του, θα εξηγηθούμε παρακάτω) κρατήθηκε χωρίς διαιτητή(τι διάολο αυτοοργάνωση με διαιτητή) σε υψηλά αθλητικά στάνταρτς, ενώ ελλείψει πίνακα σκορ και εκφωνητή, κανείς δεν πολυασχολήθηκε με τη νικήτρια ομάδα, ούτε και υπήρχε έπαθλο και πανηγυρισμοί με πεναστατικά άσματα, όπως αρέσκονται οι Ζαπατίστας. Ο ανταγωνισμός, όπως και η αγορά, έχει εκλείψει από τα ζαπατιστικά εδάφη.

Η συγκεκριμένη αθλοπαιδιά έλαβε χώρα το καλοκαίρι του 13 στην καρδιά της ζούγκλας της Λακαντόνα στο πρώτο από τα πέντε «Caracol» με το προβοκατόρικο όνομα «Caracol numero uno Realidad» (ισπανιστί Πραγματικότητα-σαλιγκάρι νούμερο ένα) και το συμπλήρωμα-προσωνύμιο madre denuestros suenos (μητέρα των ονείρων μας). Η Ρεαλιδάδ είναι το πρώτο χρονικά, αλλά όχι σε μέγεθος ή σημασία από τα καρακόλ. Η επιλογή του ονόματος Πραγματικότητα είναι προβοκατόρικη γιατί τρίβει στα μούτρα εχθρών και φίλων πιστεύουν ότι το να πάρουν κάποιοι τις τύχες στα χέρια τους και να αποφασίζουν ισότιμα αδιαμεσολάβητα και από τα κάτω (όπως διατείνονται ότι κάνουν οι Ζαπατίστας, και αν τους γνωρίσει κάποιος αντιλαμβάνεται άμεσα ότι δεν εκστομίζουν τίποτα που δεν ισχύει). Η επιλογή της λέξης caracol (σαλιγκάρι) για την ονομασία των χωροταξικών κέντρων των πέντε ζαπατιστικών περιφερειών είναι ένα ακόμα από τα αγαπημένα γλωσσικά παιχνίδια των βαθιά ποιητικών ιθαγενών. Εκτός του σχηματικού από την περιφέρεια προς το κέντρο, που αφορά στην κατεύθυνση της λήψης των αποφάσεων, το σαλιγκάρι συμβολίζει και την παντελή έλλειψη βιασύνης και βεβιασμένων αποφάσεων. Οι συνελεύσεις μπορεί να είναι πολύωρες και οι αποφάσεις δύσκολες, τα πιγκ πογκ των εκπροσώπων στα δευτεροβάθμια όργανα καθυστερούν κι άλλο τις λήψεις αποφάσεων, οι εξουσιοδοτήσεις όσων συμμετάσχουν στα συμβούλια καλής διακυβέρνησης συγκεκριμένες και απόλυτα δεσμευτικές και ο έλεγχος στο τέλος της προκαθορισμένης θητείας τους εξαντλητικό.Tacal tacal, pero sefuro είναι ένα από τα αγαπημένα Moto των Ζαπατίστας: σιγά σιγά αλλά σίγουρα, όπως το σαλκιγκάρι.

Η ιστορία τους το αποδεικνύει περίτρανα: Χρειάστηκαν 10 χρόνια σκληρής δουλειάς στα βάθη της ζούγκλας για από την ίδρυση του EZLN μέχρι την 1η Γενάρη του 1994 και την εξέγερση που τους έκανε παγκόσμια γνωστούς, άλλα 10 χρόνια για να παγιωθεί ο τρόπος λειτουργίας με τα καρακόλ, ενώ το 2005 στα πλαίσια της άλλης καμπάνιας, της απάντησης στην προεκλογική καμπάνια των εκλογών που γίνονται κάθε 7 χρόνια στο Μεξικό και προέτρεπε στην αυτοοργάνωση, συγκεντρώθηκαν πάνω από 2 εκατομμύρια αλληλέγγυοι στην πόλη του Μεξικού για να υποδεχθούν τον υποδιοικητή Μάρκος και την παράνομη ιθαγενική επιτροπή σε ανοιχτό λεωφορείο σε σκηνές πανομοιότυπες με αυτές που εκτυλίσσονται κάθε Μάη με τους τροπαιούχους του τσου λου.

Η αφορμή για την επίσκεψή μας στο νότο της επαρχία της Τσιάπας, που έχει μέγεθος περίπου όσο η μισή Ελλάδα και πληθυσμό αρκετών εκατομμυρίων ήταν η παρακολούθηση του πρώτου ζαπατιστικού σχολείου με τίτλο η ελευθερία σύμφωνα με τους/τις Ζαπατίστας. (στα ισπανικά οι Ζαπατίστας; Αποδίδουν το αρσενικό θηλυκό los/las με το συμφυρμό νεολογισμό l@s, που αν και δεν έχει μετάφραση είναι εύγλωττο όσο δεν πάει. Αυτό το επεκτείνουν σε όλα τα επίθετα και τα ουσιαστικά, πχ companer@s κτλ). Το σχολείο ήταν μια ακαταμάχητη εμπειρία και μαθητεία σχετικά με την πολιτική παρακαταθήκη των ζαπατίστας και περιελάμβανε 2-3 μεγάλες συνελεύσεις συζητήσεις ταυτόχρονα στ 5 caracol, γιορτές και χορούς και μερικές αξέχαστες ημέρες που κάθε ένας από τους συμμετέχοντες ζούσε μαζί με μία οικογένεια Ζαπατίστας, μοιραζόταν την καθημερινότητα και τη δουλειά και είχε την ευκαιρία να ζήσει, να εξετάσει και να συζητήσει το πως οι άνθρωποι αυτοί οργανώνουν και βιώνουν την αυτοδιαχείριση των πόρων τους (κυρίως γεωργικών και κτηνοτροφικών, αλλά όχι μόνο, πως λαμβάνουν τις αποφάσεις για την κοινότητα αλλά και την περιφέρεια , πως απαντούν στην κρατική καταστολή.

Στο καρακόλ βρεθήκαμε λίγο πριν την έναρξη του σχολείου, πρωτοβουλιακά, για να συμμετέχουμε στη γιορτή για τα 10 χρόνια από την έναρξη της λειτουργίας των καρακόλ. Το γυναικεία μπάσκετ στην Δύση θεωρείται θεσμός. Η θέση της γυναίκας όμως στη μεξικανική κοινωνία είναι σίγουρα μειονεκτική. Πριν την εξέγερση του 1994, στις ιθαγενικές κοινότητες ακόμα χειρότερη εκμετάλλευση, επιβολή συζύγων, οικονομική και κοινωνική εξάρτηση, βιασμοί. Όλα άλλαξαν μετά τον Επαναστατικό νόμο των Γυναικών που μεταξύ άλλων επιβάλλει την εκπροσώπηση στα όργανα, την ισοτιμία, την πλήρη ελευθερία στην ερωτική και οικογενειακή ζωή, την ίδρυση αποκλειστικά γυναικείων κολεκτίβων και άλλα. Η επιλογή ένα μικρό μέρος της γιορτής να είναι ένας αγώνας μπάσκετ στο ανοιχτό τσιμεντένιο γήπεδο με τα ταμπλό βαμμένα μαύρα με κόκκινα αστέρι και το λογότυπο του EZLN μεταξύ κοριτσιών κάτω των 20, ήταν καθαρά συμβολική και για τη θέση της γυναίκας. Τα κορίτσια αυτά στη ζωή τους έχουν γνωρίσει μόνο το καθεστώς αυτονομίας και επομένως τους είναι αδιανόητο οτιδήποτε άλλο από ισότητα: φύλων, φυλών, επαγγελμάτων, των πάντων. Η νέα αυτή γενιά, η γενιά της αυτονομίας ήταν και η πρωταγωνίστρια εν πολλοίς στα σχολειά της αυτονομίας.

Κάθε ένας από τους συμμετέχοντες είχε και έναν εκπρόσωπο αυτής της γενιάς συνοδό στη διάρκεια της παραμονής του στις κοινότητες των Ζαπατίστας, Ο ρόλος του πολυσχιδής: προστασία του (και από τον…) επισκέπτη, επίλυση αποριών και πρακτικών προβλημάτων, πολιτική συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων και γνώσεων. Ο δικός μου, ένας 20χρονος αυτός comba(αγαπημένη σύντμηση του comabanero και τίτλος των πάντων στις κοινότητες) ήταν , όπως και η μεγάλη πλειοψηφία ποδοσφαιρόφιλος. Τη δεύτερη μέρα εμφανίστηκε με φανέλα της Μπάρτσα (ναι πολλοί, μικροί και μεγάλοι κυκλοφορούν στις κοινότητες με εμφανίσεις, κυρίως ντόπιες και ισπανικές και ναι, υπάρχουν και της μισητής Ρεαλ- ο κομμωτής CL ειδικά κάνει θραύση), ενώ μαζί με τα 5 παιδιά της οικογένειας κάθε απόγευμα, μετά την έγερση με την παρακολούθηση της δουλειάς στις κολεκτίβες, το μπάνιο στο ποτάμι ,τα τορτιγιες και τα φασόλια μαζί με την οικογένεια, τη συζήτηση στη σκιά των δέντρων για το ζαπατισμό, στηνόταν παιχνίδι με τα μικρά ζαπατιστάκια με τον πιο αγαπημένο τρόπο: πέτρες για τέρματα και μια πλαστική αερόμπαλα.

Στο αναγκαστικό ημίχρονο ενός ματς 5x5,στην αυλή της οικογένειας λόγω τροπικής καταιγίδας και ενώ το σκορ Μεξικό – Ελλάδα ήταν στο εύθραυστο 2-2, ο Comba, αφού μου εξήγησε ότι πολλές Κυριακές στα αυτοσχέδια πράσινα γήπεδα (η βλάστηση στη ζούγκλα είναι πυκνή) με τα ξύλινα γερμένα γκολποστ οι κοινότητες διοργανώνουν παιχνίδια μεταξύ τους, ,αλλά και με κοινότητες μη Ζαπατίστας όπου συχνά υπάρχει κερκίδα (όχι, κορεό και

καπνογόνα δεν παίζουν, είπαμε η μπάλα είναι μια παγκόσμια γλώσσα, αλλά όχι μέχρι εκεί. Είναι συχνό να εκπλήσσεται κανείς ότι η Τσιάπας δεν είναι αμιγώς ζαπατιστική, και κοινότητες Ζαπατίστας συνορεύον με κοινότητες partidistas (οπαδών των κόμματων), ενώ υπάρχουν και πάμπολλες μικτές κοινότητες,. Οι οπαδοί των κομμάτων συχνά δε δουλεύουν, ζουν από σκανδαλώδεις επιδοτήσεις και προνόμια και βασικός τους ρόλος είναι ο πόλεμος νεύρων στους Ζαπατίστας και η ρουφιανιά. Σε εκείνο το ημίχρονο λοιπόν ο συμπαίκτης comba μου είπε το πιο συγκλονιστικό όσων άκουσα στην παραμονή μου στην καρδιά της ζούγκλας.

Όταν τον ρώτησα αν ζηλεύει τους γείτονες που έχουν υλικά προνόμια και ευκαιρίες και δε χρειάζεται να δουλεύουν, με κοίταξε απορημένος και μου είπε:

«Για τους υπηκόους μιλάς; Μα αυτοί είναι υπήκοοι, δεν αποφασίζουν τις τύχες τους, άλλοι τους λένε τι θα κάνουν, η κακή κυβέρνηση και τα αφεντικά. Πως μπορείς να ζηλεύεις κάποιον που δεν είναι ελεύθερος, που είναι υπήκοος;»

Για την ιστορία, το ματς έληξε 5-4 με γκολ από τη σέντρα..το ποιός κέρδισε δεν έχει σημασία, σε έναν τόπο που προκρίνεται η αλληλεγγύη, η συνεργασία, η αυτονομία και πάνω από όλα η αξιοπρέπεια.

VIVA EL EZLN!

Υ.Γ: Υπό τους ήχους γλυκών ζαπατιστικων ασμάτων.

Hint: ακούστε οπωσδήποτε τον ύμνο του EZLN, κάνει και για ρυθμός για σύνθημα

HUMBA #14